

Sygn. akt IV U 532/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 sierpnia 2020 roku

Sąd Rejonowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący : Sędzia Janusz Kotas

Protokolant: stażysta Barbara Borkowska

po rozpoznaniu w dniu 25 sierpnia 2020 roku

sprawy z odwołania **P. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o zasiłek chorobowy

w związku z odwołaniem od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z dnia 17 października 2019 roku

orzekł:

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy P. S. prawo do zasiłku chorobowego za okres od 3 września 2019 roku do 30 września 2019 roku.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 października 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. , działając na podstawie art. 17 ust. 1, art. 59 ust. 5d i e oraz art.68 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 645), zwanej dalej „ustawą zasiłkową” oraz na podstawie art. 80 pkt 1, 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 300), zwanej dalej „ustawą systemową” , odmówił ubezpieczonemu P. S. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 3 września do 30 września 2019 r.

W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego i opiekuńczego za cały okres tego zwolnienia.

Zgodnie zaś z przepisem art. 80 ustawy systemowej w celu ustalenia prawa do świadczeń oraz ich wysokości ubezpieczeni zobowiązani są do przedstawiania stanów faktycznych mających wpływ na prawo lub wysokość świadczeń oraz informowania o wszelkich zmianach mających wpływ na świadczenie.

Dalej organ rentowy wskazał , że ubezpieczony ma obowiązek informowania wystawiającego zaświadczenie lekarskie o adresie pobytu w okresie czasowej niezdolności do pracy, jeżeli adres udostępniony na profilu informacyjnym wystawiającego zaświadczenie lekarskie lub znajdujący się w dokumentacji medycznej ubezpieczonego różni się od adresu pobytu w okresie czasowej niezdolności do pracy. Ubezpieczony jest zobowiązany ponadto poinformować płatnika składek oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych o zmianie adresu pobytu, nie później niż w ciągu 3 dni od wystąpienia tej okoliczności.

Organ rentowy wskazał , że 20 września 2019 r. upoważniony pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przeprowadzili kontrolę prawidłowości wykorzystywania przez ubezpieczonego zwolnienia lekarskiego seria (...) pod adresem zamieszkania, tj. (...)-(...) G. ul. (...). Adres ten jako adres pobytu w trakcie orzeczonej niezdolności do pracy, ubezpieczony podał lekarzowi wystawiającemu zwolnienie lekarskie. Zaświadczenie lekarskie zostało wystawione 2 września 2019 r. i orzekło o niezdolności do pracy odwołującego się od 3 września 2019 r. do 30 września 2019 r. Ponieważ pracownik Zakładu nie zastał wnioskodawcy pod wskazanym adresem, wszczęte zostało postępowanie wyjaśniające. 27 września 2019 r. organ rentowy uzyskał od ubezpieczonego pisemną informację, że w tym czasie przebywał on pod adresem (...)-(...) G., ul. (...).

Organ rentowy podkreślił , iż P. S. nie poinformował lekarza wystawiającego zaświadczenie lekarskie o zmianie adresu pobytu jak i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zmianie adresu zamieszkania w trakcie orzeczonej niezdolności do pracy w ciągu 3 dni od tej zmiany.

Odwołanie od przedmiotowej decyzji złożył P. S. , wnosząc o zmianę decyzji i przyznanie mu prawa do zasiłku za sporny okres .

W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał , że podał lekarzowi który wystawiał zwolnienie adres obecnego zamieszkania tj. ul. (...). Zwolnienia jednak obecnie są wystawiane elektronicznie i nie miał wglądu do tego jaki adres zostało wpisane to zwolnienie . Był przekonany , że został wpisany adres prawidłowy , kiedy dowiedział się , że było inaczej złożył w ZUS stosowane wyjaśnienie .

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podniósł zarzuty zarówno materialne jak i formalne jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił co następuje:

Wnioskodawca P. S. jest pracownikiem spółki cywilnej (...) w G. i z tego tytułu podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu chorobowemu .

/okoliczność bezsporna/

P. S. jest cały czas zameldowany w mieszkaniu rodziców w G. przy ulicy (...). Nie mieszka tam jednak od 7 lat , kiedy związał się M. S. (1) . Początkowo wynajmowali dom , a od 3 lat mieszkają w mieszkaniu po rodzicach M. S. w G. przy ulicy (...). Nie może się tam jednak zameldować , bowiem po śmierci ojca M. S. prawo do tego mieszkania prócz niej mają jeszcze : jej brat , siostra i matka . Razem z nimi mieszka 17 letni syn M. S. . Związek M. S. i wnioskodawczy nie jest sformalizowany .

/dowód: przesłuchanie wnioskodawcy nagrane z 25.02.2020 r. 00:15:46-00:23:50 ,

-zeznania świadka M. S. nagrane z 25.02.2020 r. 00:04:30-00:15:19 /

Wnioskodawca od sierpnia chorował ortopedycznie , leczył się w swojej przychodni przy ulicy (...) w G. , we wrześniu w jego przychodni nie mógł się dostać do ortopedy i musiał skorzystać z pomocy lekarza w innej przychodni . Podczas wizyty podał swój adres lekarzowi , nie musiał go jednak podawać przy rejestracji , bo była to wizyta prywatna . Lekarz skorzysta z bazy danych PESEL przy wypisywaniu zwolnienia , bo taki numer musi się tam znaleźć i przez to w zwolnieniu był adres zameldowania . W czasie zwolnienia lekarskiego wnioskodawca nie pracował .

/dowód: przesłuchanie wnioskodawcy nagrane z 25.02.2020 r. 00:15:46-00:23:50 ,

-zeznania świadka M. S. nagrane z 25.02.2020 r. 00:04:30-00:15:19

-informacja k.85 /

Pracownicy ZUS korzystając z adresu z zaświadczenia o niezdolności do pracy , przeprowadzili w dniu 20 września 2019 r. kontrolę prawidłowości wykorzystywania zwolnienia od pracy przez wnioskodawcę za okres od 3 do 30 września 2019 r. . Pod adresem zameldowania nie było wnioskodawcy a jego rodzice w tym czasie byli w pracy .

/dowód: przesłuchanie wnioskodawcy nagrane z 25.02.2020 r. 00:15:46-00:23:50 ,

-zeznania świadka M. S. nagrane z 25.02.2020 r. 00:04:30-00:15:19

-protokół z kontroli k.43 ,

-wezwanie k. 48-49 /

Sąd zważył co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o przesłuchanie wnioskodawcy oraz w oparciu o zeznania świadka M. S. a także w oparciu o dowody z dokumentów przedłożonych przez organ rentowy a znajdujących się w aktach zasiłkowych a także w oparciu o akta osobowe wnioskodawcy . Dokumenty złożone do akt sprawy nie były przez strony kwestionowane .

Sąd dał wiarę przesłuchanemu w sprawie wnioskodawcy i świadkowi S. albowiem ich zeznania są logiczne, spójne, znajdują pełne potwierdzenie w zasadach doświadczenia życiowego i dokumentach.

Nie ulega wątpliwości , że wnioskodawca , od 7 lat nie mieszka pod adresem zameldowania , że w ciągu tego okresu dwukrotnie zmieniał miejsce zamieszkania , a wynikało to z faktu , że związał się z M. S. i opuścił mieszkanie rodziców .

Zdaniem Sądu nie ma także żadnych powodów by powód nie podał u lekarza adresu zamieszkania a nie zameldowania . Wnioskodawca od wielu lat mieszka poza miejscem zameldowania , nie ukrywa tego faktu . Lekarz sam stwierdził , że nie pamięta czy wnioskodawca podawał taki adres. Lekarz opisał co zrobiłby , a właściwie co powinien zrobić gdyby pacjent podał mu inny adres niż zameldowania . Jednak lekarz , w chwili kiedy wnioskodawca podawał mu adres , po pierwsze nie widział , że jest to adres tylko zamieszkania a po wtóre nie widział także , że adres zameldowania jest inny. Lekarz korzystając z bazy danych (...) wpisując ten numer, automatycznie jest ściągany adres zameldowania . Chory musiałby widzieć na zwolnieniu , że jest tam adres zameldowania a nie zamieszkania i zwrócić uwagę lekarzowi , jednak obecnie są zwolnienia w formie elektronicznej i pacjent takiego zwolnienia nie widzi. Doświadczenie uczy , że lekarze nie pytają pacjentów czy mają inny adres zamieszkania niż zameldowania .

Pracodawca podawał , że wnioskodawca wskazał adres zameldowania i zamieszkania taki sam. Nie jest to jednak wiarygodne zważywszy na fakt , że w kwestionariuszu osobowym pracownika , w tym powoda , było tylko miejsce na adres zameldowania /k.28 i 104/ i pracodawca sam wskazał , że musi to zmienić i wprowadzić dodatkowa rubrykę adres zamieszkania .

W przedmiotowej sprawie adres zamieszkania wnioskodawcy nie miał jednak decydującego znaczenia dla sprawy .

Na gruncie ustawy zasiłkowej regulacje prawne dotyczące kontroli korzystania przez ubezpieczonych z zasiłków chorobowych znajdują się w art. 59 i 68 ustawy zasiłkowej. Pierwszy z nich dotyczy prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby oraz wystawiania zaświadczeń lekarskich, zaś drugi prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy zgodnie z ich celem oraz formalnej kontroli zaświadczeń lekarskich. Dodatkowo w zakresie drugiej sfery kontrolnej wskazać należy na przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 27 lipca 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy oraz formalnej kontroli zaświadczeń lekarskich (Dz. U. Nr 65, poz. 743).

Odmienność przedmiotów obu regulacji prawnych uwidacznia się również w systemie sankcji. W pierwszym przypadku sankcja polega na utracie prawa do zasiłku chorobowego licząc od dnia daty uniemożliwienia badania przez

lekarza orzecznika ZUS lub od stwierdzonej przez lekarza orzecznika ZUS daty ustania niezdolności do pracy (art. 59 ust. 6, 7 i 10 ustawy zasiłkowej).

W drugim sankcji należy poszukiwać w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, który stanowi, że ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Wynika to zresztą jednoznacznie z art. 17 ust. 3.

W celu zapewnienia skuteczności działań kontrolnych, o których mowa w art. 59 ust. 1 ustawy zasiłkowej ustawodawca nałożył na ubezpieczonych obowiązki informacyjne. Przepis art. 59 ust. 5e i 5f ustawy zasiłkowej stanowi, że ubezpieczony jest zobowiązany poinformować płatnika składek oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych o zmianie adresu pobytu, o którym mowa w ust. 5c, w trakcie niezdolności do pracy, nie później niż w ciągu 3 dni od wystąpienia tej okoliczności. W razie niedopełnienia tego obowiązku przyjmuje się, że zawiadomienie o terminie badania wysłane na adres pobytu zostało doręczone skutecznie. Z przepisu tego wynika zatem domniemanie prawne skuteczności doręczenia wezwania na dotychczasowy adres, które ma oczywiście charakter wzruszalny (tak Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 10 kwietnia 2014 r. sygn. II OSK 855/14 i z dnia 4 grudnia 2012 r. sygn. II OSK 1367/11).

Należy rozważyć na tle niniejszej sprawy, czy owo domniemanie ma zastosowanie również na gruncie działań kontrolnych wynikających z art. 68 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Mogłoby to mieć ten skutek, że w przypadku niepowiadomienia organu rentowego o zmianie miejsca pobytu występowałoby domniemanie, iż nieobecny ubezpieczony wykonuje w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia. Przepis art. 68 ust. 1 ustawy zasiłkowej, a także przepisy przywołanego rozporządzenia nie pozwalają na wyprowadzenie takiego wniosku, gdyż w żaden sposób nie odwołuje się one do regulacji zamieszczonych w art. 59 ustawy zasiłkowej. Postulować wprawdzie można, aby domniemaniu wynikającemu z art. 59 ust. 6 ustawy zasiłkowej nadać rygor bardziej ogólny, lecz na gruncie obecnej regulacji prawnej oddziaływanie wskazanego przepisu ogranicza się tylko do kontroli prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby oraz wystawiania zaświadczeń lekarskich.

Reasumując, w aktualnym stanie prawnym sam fakt niepowiadomienia o zmianie miejsca pobytu nie skutkuje domniemaniem prawnym, iż ubezpieczony wykonuje w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystuje zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia. Można ewentualnie rozważać, czy taki stan rzeczy skutkuje domniemaniem faktycznym, o którym mowa w art. 231 k.p.c. („Sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów”). Można przyjąć, że możliwe byłoby to tylko wtedy, gdyby ubezpieczony miał bezwzględny nakaz przebywania w czasie choroby w miejscu zamieszkania. Ten wątek wymagałby jednak bardziej dogłębnych analiz, które dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy są zbędne.

Powyższe oznacza, że fakt nadużycia przez ubezpieczonego zwolnienia lekarskiego winien być przez organ rentowy wykazany zgodnie z obciążającym go stosowaniem do art. 6 k.c. ciężarem dowodu. Zgodnie z art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. ciężar udowodnienia twierdzeń spoczywa na tej stronie, która je zgłasza. Ta strona, która twierdzi, że określona okoliczność miała miejsce, zobowiązana jest zgłosić dowód lub dowody wykazujące jej istnienie. Strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swoich twierdzeń, ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodu, co do tych okoliczności na niej spoczywał, a Sąd musi wyciągnąć ujemne konsekwencje z braku udowodnienia faktów przytoczonych na uzasadnienie żądań lub zarzutów.

Statuowana na podstawie tych przepisów zasada kontradiktoryjności obowiązuje także w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Również zatem w tego rodzaju sprawach Sąd nie ma obowiązku prowadzenia postępowania dowodowego z urzędu. Sąd orzekający nie może ponosić odpowiedzialność za rezultat postępowania dowodowego, którego dysponentem są strony (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2008 r., I UK 193/07, OSNAP 2009/3-4/52; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1997 r., II UKN 406/97, OSNAP 1998/21/643). Ponieważ

w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych organ rentowy ma status strony (art. 477¹¹ § 1 kpc), obciąża go obowiązek wykazywania (dostępными środkami dowodowymi) prawdziwości formułowanych przez niego twierdzeń oraz zasadności dochodzonych racji.

Wprawdzie stosownie do przepisu art. 232 zd. 2 kpc sąd może dopuścić dowód nie wskazany przez stronę, jednakże przepis ten, co do zasady, stwarza po stronie sądu jedynie uprawnienie do skorzystania z takiej możliwości i nie ma charakteru imperatywnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2000 r., I CKN 661/00, LEX nr 52781; zob. także wyrok SA w Warszawie z dnia 13 lutego 2013 r., I ACa 887/12, LEX nr 1322078; wyrok SA w Gdańsku z dnia 19 maja 2011 r., I ACa 208/11, LEX nr 1236079). Przeprowadzenie przez Sąd z urzędu dowodu niezawnioskowanego przez strony winno następować jedynie w sytuacjach wyjątkowych np. w sprawie, w której strony zmierzają do obejścia prawa, w razie podejrzenia prowadzenia fikcyjnego procesu, w razie rażącej nieporadności strony działającej bez adwokata lub radcy prawnego, której – wobec niepodjęcia przez nią właściwych czynności, mimo stosownych pouczeń sądu – grozi naruszenie interesu podlegającego szczególnej ochronie, bądź też w przypadku istnienia trudnych do przewyciężenia przez stronę przeszkód lub istnienia wysokiego prawdopodobieństwa zasadności chodzonego roszczenia. Sąd nie powinien bowiem – co do zasady – zastępować własnym działaniem bezczynności stron. Takie działanie sądu z urzędu mogłoby prowadzić przeciw do naruszenia prawa do bezstronnego sądu i odpowiadającego mu obowiązku przestrzegania zasady równego traktowania stron (art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) (zob. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2000 r., III CZP 4/00, OSNC 2000/11/195; zob. również wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 października 1996 r., III CKN 6/96, OSNC 1997/3/29; z dnia 17 grudnia 1996 r., I CKU 45/96, OSNC 1997/6-7/76; z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 175/00, OSP 2001/7-8/116; z dnia 14 grudnia 2000 r., I CKN 661/00, LEX nr 52781; z dnia 11 lipca 2001 r., V CKN 406/00, Prok. i Pr. 2002/4/45; z dnia 16 lipca 2014 r., II PK 266/13, LEX nr 1496286).

Warunki do przejawienia takiej aktywności dowodowej ZUS zostały przez Sąd stworzone poprzez wyznaczenie kolejnych terminów rozpraw.

W ocenie Sądu, w przedmiotowej sprawie organ rentowy nie sprostął temu zadaniu. Ubezpieczony wskazał, gdzie przebywał w dniu kontroli. Nic nie wskazuje na to, aby wówczas wykonywał pracę zarobkową albo podejmował inne działania, które byłyby sprzeczne z celem zwolnienia lekarskiego.

W tym stanie rzeczy brak było podstaw do przyjęcia, iż ubezpieczony w jakikolwiek sposób nadużył zwolnienia lekarskiego. Nie wystąpiły zatem sytuacje do których ma zastosowanie art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej.

Wobec powyższego, Sąd na podstawie przepisu art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w zw. z art. 17(a contrario) ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, zmienił zaskarżoną decyzję zgodnie z żądaniem wnioskodawcy.